

תורה TORA

Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla

TORA ve Aftara

4. Kitap

במדבר BAMİDBAR

יברכך יהוה וישמרך

Tanrı seni mübarek kılsın ve korusun. (Bamidbar 6:24).

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל:

“Vezot Atora Ašer Sam Moše Lifne Bene Yisrael”

TORA

Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla

TORA ve AFTARA

4. Kitap

BAMİDBAR

Çeviri ve Düzenleme

MOŞE FARŞİ

Açıklama Çeviri Ekibi

DİANA YANNİ

SELİN SAYLAĞ

Yayın Yönetmeni

ESTER ASA

Editör Ravlar

Rav YİTSHAK HALEVA - Rav MOŞE BENVENİSTE - Rav YEUDA ADONİ

Rav NAFİ HALEVA - Rav İZAK PERES - Rav İZAK ALALUF

Danışman Rav

Rav ELİYAU KOEN

Kapak Tasarım: Jojo Kamhi (Fon: Megilat Ester)

Dizgi: Rekart Reklam - Tülay Yazan

Baskı: Euromat Entegre Matbaacılık A.Ş.
Sanayi Caddesi No:17 Çobançeşme - İstanbul

1.Baskı: Mayıs 2007 - Sivan 5767

2.Baskı: Mayıs 2010 - Sivan 5770

ISBN: 978-9944-994-13-2

Sertifika No: 12211

GÖZLEM

GÖZLEM GAZETECİLİK BASIN VE YAYIN A.Ş.

Atiye Sok. Polar Apt. 12/6 Teşvikiye - İstanbul

T: 0 212 240 41 44 - 0 212 231 92 82

F: 0 212 231 92 83

e-mail: kitabevi@salom.com.tr

www.gozlemkitap.com

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל:

“Vezot Atora Aşer Sam Moşe Lifne Bene Yisrael”

BU KİTABIN OLUŞUMUNDA KATKIDA BULUNANLAR

Eti & Viktor Rozanes

Şeli & Sabetay Toros

Meri & Jojo Yosef Kamhi

Ester & Albert Asa

Lolita & Adil Anjel

Lili & İzi Doenyas

Leyla & Simon Nahmiyas

Sibel & Yosi Kalaora

Beki & Elyo Rubin

Yıldız & Yusuf Danon Andic

Luna & Murat Kohen Bildirici

Bana Tora sevgisini aşılayan

Sevgili Dedem

זכרונו לברכה

Ankaralı Hayim Salamon Behar Eliyau

anısına

Alber M. Levi

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר
וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נָצַח מִטְּעִי
מַעֲשֵׂה יְדֵי לַהֲתַפְאָר

*İsraeloğullarının dünyanın geleceğinde daima yerleri
olacaktır. Çünkü hepsinin sadakatli oldukları söylenir.
Sonsuza dek yeryüzü onlara miras kalacaktır. Onlar
övünç için ellerimle yarattığım eserimin varlığıdır.*

(Yeşaya 60:21)

Bereşit Kitabında dünyanın yaratılışından Bene İsrail'in Mısra göçetmelerine kadar olan bir dönemi okumaktayız .Bunu müteakip Şemot Kitabında çok geniş olarak Bene İsrail'in esaret ve bağımsızlıklarına kavuşmalarını , Vayikra Kitabında ise Mabet'te yapılan kurbanlar ve Koenlerin ibadetlerini görmekteyiz .

Toramızın dördüncü kitabı olan Bamidbar Kitabında atalarımızın Sinay çölünde sürdürdükleri 40 yılı kapsamaktadır. Mucizeler, Korah ve topladığı kişilerin Moşe Rabenu'ya karşı ayaklanmaları, ayrıca bir çok mitsvalar kitabın içeriğini teşkil etmektedir.

Beş tür korban vardır, Ola - Minha - Hatat - Aşam ve Şelamim .Her kobran bir kitaba tekabül ettiğinden Tora'nın beş kitabını okuyup anlamaya çalışan kişi tüm kurbanları yapıyormuş gibi kabul edilir (Meamluez) .

Toramızın 4. cü kitabı olan Bamidbar Kitabının halkımıza sunulması büyük bir mutluluktur. Kitabın hazırlanmasında emeği geçen her kese, Bamidbar kitabında Naso peraşasında okuduğumuz Koen'lerin kutsama duasına, nail olmalarını dileriz. Kendilerine

יִבְרַךְ ה' וְשִׁמְרֶךָ

YEVAREHEHA AŞEM VEYİŞMEREHA

Deyip candan kutlarız.

BET-DİN

Rav Moşe Benveniste Rav Yeuda Adoni

Rav Nafi Haleva Rav İzak Peres Rav İsak Alaluf

"Hamişa Humşe Tora / Tora'nın Beş Kitabı" olarak da tanımladığımız "Tora" bütünü, bundan önce yayımlanan ilk üç bölüm; "Bereşit", "Şemot", "Vayikra" ve şu anda elinizde tuttuğunuz 4. bölüm "Bamidbar" kitabıyla birlikte sonuncuya bir adım daha yaklaşmış bulunmaktadır.

"Şemot" kitabında ayrıntılarıyla anlatıldığı gibi esas itibarıyla atalarımızın Tanrısal irade gereği Mısır köleliğinden kurtuluşunu eksen alan Musevi inanç sistemi; aynı kitabın ilerleyen bölümlerinde de görüldüğü üzere, inançsal/dinsel kuramsallaşmasını önemli ölçüde geliştirdikten sonra, "Vayikra" ile birlikte yasal ve toplumsal kuramlarıyla kurumlarını en üst düzeye ulaştırmış, bu şekilde de geleceğe yönelik olarak hür bir ulus olarak var olabilmenin hukuki alt yapısını, koşullarını ve ortamını hazırlamıştır.

Ancak, bütün bu ön hazırlıklara, kuramsallaşma, kurumsallaşma ve hukuki alt yapının oluşturulmasına karşın, hür bir ulus olarak yaşamının olmazsa olmaz koşulu henüz sağlanamamış ve bu nedenle de ilk İbrani atalarımıza vaat edilen topraklara girilmesinin ertelenmesi zorunluluğu gündeme gelmiştir.

"Bamidbar" kitabı, atalarımız o dönemlerdeki İsraeloğulları'nın sözü edilen bu olamazsa olmaz koşulun yerine getirilmesi, yani hür bir ulus olarak var olabilmenin en temel dayanağı olarak hürriyet kavramının her bir İsraeloğlu tarafından hakkıyla içselleştirilinceye kadar vatansız ve göçebe bir yaşam sürdürülmesi gibi zorlu ve sancılı bir döneme tanıklık etmektedir.

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

Bir başka tarafla "Bamidbar" kitabı, o dönemdeki İsraeloğulları'nın Sinay'da kendilerine ulaştırılan ve Tanrısal buyruklarla tanımlanan yaşam biçimine en iyi bir şekilde uyumlanmaları için tanınan zaman süresine tanıklık etmektedir ki, bu süre bir yünden kendi özgür iradeleriyle tanrısal iradeye bağlanmaları sonucunu getirmiş, bir başka yönüyle de uluslara rehber olma niteliğini kazandırmıştır.

כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים

Esasa yönelik bu ve buna benzer birçok nedenden ötürü "Bamidbar" kitabı çok büyük bir özenle incelenmeyi zorunlu ve haklı kılmaktadır.

Bundan öncekileri olduğu gibi "Bamidbar"ı da yorumlarıyla birlikte üstün bir gayret ve özel bir ıhtıyayla dilimize ve konuyla ilgilenenlere kazandıran dindaşlarımızı kutlayacak ve onlara teşekkür edecek sözcükleri bulmakta güçlük çekiyor olsam da, onlara tebrik ve teşekkürlerimi kutsal Tora'mızın berahalarıyla birlikte sunmaktan onur duyuyorum.

חוקר ראשוני ועשיר חיל

Rav İsak HALEVA
Hahambaşı

İÇİNDEKİLER

Çevirenin Önsözü

Detaylı Peraşa İndeksi

Tora Okuma Berahaları

Aftara Okuma Berahaları

	TORA	AFTARA
BAMİDBAR	2	724
NASO	64	730
BEAALOTEHA	152	734
ŞELAH LEHA	234	738
KORAH	312	742
HUKAT	372	748
BALAK	446	754
PİNEHAS	516	758
MATOT	590	764
MASE	648	768

ÖZEL GÜNLERDE OKUNAN PERAŞALAR

AFTARAT EREV ROŞ-HODEŞ	774
ROŞ HODEŞ PERAŞASI	700 778
ŞAVOUT'UN İLK GÜNÜ	702 784
ŞAVOUT'UN İKİNCİ GÜNÜ	710 790
TAANİT PERAŞASI	718
SÖZLÜK	794

ÖNSÖZ

“Sayılar Kitabı”

Tora’nın çevirisini içeren kitaplarda Bamidbar kitabı çoğunlukla “Sayılar Kitabı” olarak adlandırılmıştır. Nitekim Helen işgali döneminde *Sanedrin* üyesi yetmiş Haham’ın hazırladığı *Septuaginta* adlı Yunanca çeviride de kitabın ismi, *Arithmoi* olarak verilmektedir. Benzer şekilde Tora’nın Latince bir çevirisi olan *Vulgate*’de kitabın ismi *Numeri* şeklinde çevrilmiştir – ki her ikisi “sayılar” anlamına gelir.

Bu isim sadece Tora’nın başka dillere olan çevirileriyle sınırlı değildir. Örneğin *Mişna*’da (*Yoma* 7:1) ve *Talmud*’un farklı yerlerinde Bamidbar kitabı “**Humaş Apekudim** – Sayılar / Sayımlar / Sayılanlar Kitabı” olarak adlandırılmaktadır [*Humaş*: Tora’nın beş kitabından her biri]. Söz konusu ismin sebebi açıktır. Bamidbar kitabı birden çok nüfus sayımını içermektedir. En başta Levi kabilesi dışındaki kabileler, sonra Levi aileleri, sonra halkın içindeki *Behorlar* sayılmıştır. Kitabın sonlarına doğru Pinehas peraşasının içinde de Erets-Yisrael’e girmeden önce yapılan bir genel nüfus sayımından daha bahsedilmektedir.

Nüfus sayımlarının kitapta belirgin bir yere sahip olduğu kesindir. Yine de, bu sayımların kitabın özünü oluşturduğu söylenemez. Bu açıdan belki de kitabın genel olarak kullanılan ismi, “**Bamidbar** – Çölde” daha ayırt edici bir başlık gibi görünmektedir. Zira görüldüğü üzere kitapta anlatılan olayların tümü, Bene-Yisrael’in Sinay dağından çıkıp Erets-Yisrael’in kıyısına kadar geldiği, aslında kısa olması gerekirken oldukça uzayan çöl yolculuğu sırasında meydana gelmiştir. Ama elbette kitaba “Bamidbar” isminin verilmesinin basit düzeydeki nedeni, diğer tüm kitap ve peraşaların isimleri için olduğu gibi, kitabın ilk cümlesinde geçen sözcüklerden biri olmasıdır – yine de büyük olasılıkla özellikle bu sözcüğün seçilmesinin nedeni, kitabın çölde geçen olayları anlatıyor olmasıdır.

Bamidbar kitabı Sinay dağında başlar. Halk Tora’yı aldıktan sonra, Sinay dağı çevresinde bir yıla yakın bir süre kalmıştır. Tanrı, Erets-Yisrael’e doğru, normalde sadece on bir gün (*Devarim* 1:2) sürmesi gereken yolculuğa başlamadan önce halkın tüm mensuplarının hangi aileye mensup olduğunun kesin olarak belirlenmesi ve bu şekilde bir sayım yapılması emrini verir. Bunun ardından kamp ve yolculuk düzeni açıklanır, Levi kabilesinin ve *behor*ların sayımı yapılır, *behor*lara ait olması gereken görevler [açıklamalarda değinilecek sebepler nedeniyle] Leviler’e aktarılır, kampın sökülmesi, taşınması ve kurulması için gereken düzen sağlanır, yolculuk ve konaklama işaretleri belirlenir. Tora yolculuk öncesi bu hazırlıkları tanımlarken, kampın ve halkın kutsiyetini ilgilendiren bazı kuralları da anlatıma katar. Bunlar arasında *tame* kişilerin, *tuma* durumlarına göre kampın çeşitli yerlerine girememeleri, toplumun temel direği olan aile içinde barış ve bireysel kutsiyet mertebesi olan *nazir* konusu vardır. Bu konuların ortak noktası, *Mişkan* ve orada görev yapan *Koenler* olduğu için, *Koenler*’in tüm halkı ilgilendiren halkı mübarek kılma görevlerinden bahsedilir ve bu vesileyle, bu görevin yerine getirildiği ilk gün olan *Mişkan*’ın açılış gününe geri dönülür. Tora *Mişkan* açıldığı zaman on iki kabilenin başkanlarının, her biri ayrı bir günde getirdiği hediyeleri açıklar. Bunlar arasında, Levi ailelerinin, yolculuk sırasında nakliye için kullanacakları arabalar da vardır – ki böylece konu tekrar başlamak üzere olan yolculuğa geri döner.

Halk yola çıkar. Ve Sinay dağının yüksek manevi ortamını terk ettikten sadece üç gün sonra, halk içinde sızlanmalar ve şikâyetler başlar. Bu krizler Tanrı'nın sert tepkisiyle yatıştıktan sonra, halkın isteği üzerine Erets-Yisrael'i araştırmak üzere bir casus grubu gönderilir. Geri gelen casus grubu içinde iki tanesi hariç hepsi, Erets-Yisrael'in ele geçirilmesi mümkün olmayan zorlu bir yer olduğu fikrini halka aşılınca, halk moral bozukluğu ve güven eksikliği yaşar. Tanrı'nın cevabı çok sert olur. Halk kırk yıl boyunca çölde dolaşacak ve bu süre zarfında Mısır'dan çıkan nesil yerini yeni nesle bırakacaktır. Böylece on bir gün sürmesi gereken yolculuğu yaklaşık 39 yıla uzatan zorlu çöl yolculuğu başlar. Bu kriz anını fırsat bilen Korah ve yandaşları, Moşe ve Aaron'un liderliğine itiraz ederek bir isyan başlatırlar. Ancak bu isyanın sonu hüsrana uğrar, asiler ağır bir şekilde cezalandırılırlar.

Tora bu olayların vesilesiyle, arada bazı kanunları da öğretir. Örneğin casusların günahının ardından, Erets-Yisrael'e girildikten sonra dikkat edilmesi gereken bazı kuralları bildirir – ki bu, halka bir tür tesellidir de. Korah'ın isyanı sonrasında Aaron'un *Koen Gadol* olarak mevkii tescil edildikten sonra da, Tora *Koenler*'e ve *Leviler*'e ait özel payların listesini verir. Söz konusu kanunları, onlara bir şekilde bağlı olan farklı kurallar da izler. Bunların içinde *tsitsit* kanunu da vardır.

Buraya kadar olan konuların hepsi, çöl yolculuğunun ilk birkaç ayı içinde gerçekleşmiştir. Tora bu noktada, ölü nedeniyle oluşan *tumanın* giderilmesi için gereken *Para Aduma* prosedürünü açıklar ve arada geçen 38,5 yılda ne olduğu hakkında tek kelime etmeden, çöldeki son yılda yaşanan olayların anlatımına geçer.

Miryam ölür, Moşe ile Aaron başgösteren susuzluk ortamında Tanrı'nın İsteği'ni tam olarak yerine getirmekte başarısız olunca Erets-Yisrael'e girmekten men edilirler. Erets-Yisrael'e geçiş yapma amacıyla topraklarını kullanma izni almak üzere Edom kralına başvurulur, ancak o bunu kesin olarak reddedince Edom topraklarının çevresinde dolaşma gerekliliği ortaya çıkar. Bu yolculuk sırasında halk tekrar çöle döneceği fikrine kapılarak isyana başlar, ancak ceza görünce kısa sürede hatasını anlar ve bundan sonraki olaylarda Bene-Yisrael Emori krallarını yenilgiye uğratarak Yarden nehrinin doğu yakasını ele geçirirler.

Bu noktada Moav kralı Balak, Bene-Yisrael'e lanet okuması için, büyücü Bilam'dan yardım ister, ancak Tanrı bu lanetleri berahaya çevirince Bilam daha etkili bir yol dener: Bene-Yisrael'e günah işleterek onları Tanrı'dan uzaklaştırmak. Ve başarır. Moav ve Midyan kızları halkın içinde önemli miktarda kişiyi baştan çıkarır ve bir bölümünün puta tapmasını bile sağlar. Ahılsızlık ve putperestlik Tanrı'nın hiçbir şekilde hoş görmeyeceği günahlar olduğundan, halk burada 24.000 kişiyi Tanrı'nın gönderdiği salgında kaybederek çölde yaşadığı en büyük darbeyi alır. Salgın, Aaron'un torunu Pinehas'ın, günah işleyen bir lideri öldürmesiyle son bulur ve Pinehas bu şekilde ebedi *Koenlik* payesi alır.

Tanrı, Midyan ulusundan bu olayın intikamının alınmasını emreder. Salgın sonrasında Erets-Yisrael'e girecek ve burada pay alacak olan halkın nüfusu tekrar belirlenir. Bu vesileyle miras kanunları verilir. Moşe'ye ölüme hazırlanması ve Yeşua'yı kendi yerine lider olarak ataması emredilir. Erets-Yisrael'e girildikten sonra yapılmaya başlanacak özel günlerdeki ek *korbanlar* açıklanır, vaat ve yeminler hakkında bazı kanunlar verilir. Midyan

savaşı sonrasında, Reuven ve Gad kabileleri, Yarden'in doğu yakasındaki toprakları alıp Erets-Yisrael'deki paylarından feragat etmek isterler ve bu istekleri bazı şartlarla kabul edilir.

Bamidbar kitabının sonunda, çölde yapılan yolculuklarda konaklama yerlerinin bir listesi verilir, Erets-Yisrael'in sınırları açıklanır, paylaşımında kabilelerini teslim edecek liderlerin isimleri bildirilir, Ülke'de kendilerine ait payları olmayan Leviler'in nerede yaşayacakları açıklanır ve bu vesileyle, yine Leviler'in oturmasına ayrılmış olup, kasıtsız cinayet işlemiş kişilerin sığınacakları şehirler bildirilir, kasıtlı ve kasıtsız cinayet arasındaki farklar açıklanır. Kitap, Erets-Yisrael'deki miras kanunlarına dâhil özel bir kuralla son bulur.

Görüldüğü gibi Bamidbar kitabının “mekânı” çöldür. Ancak “konusu ve hedefi” Tanrı'ya bağlılık ve Erets-Yisrael'dir. Gerçekleşen tatsız olayların temelinde ya mitsvaların yükümlülüğü konusunda isteksizlik ya da Erets-Yisrael'de kendilerini bekleyen sorumlu yaşam karşısında, Mısır'daki ezik ama sorumluluktan tamamen uzak yaşamı daha mantıklı bulmaları vardır. Bu doğduğundan beri ezik ve köle olarak yaşamış insanların psikolojisinin doğal bir sonucudur. Ve belki de bu nedenle, Erets-Yisrael'e girmeyi bu nesil değil, onların özgür ortamda doğup, Moşe'nin liderliği ve rehberliğinde özgüvenle yetişmiş olan yeni nesil hak etmiştir.

Dördüncü Kitap

Bamidbar kitabı, olaylar açısından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Buna bakıp, temel amacın tarihi bazı olayları aktarmak olduğu sonucuna varanlar olabilir. Ancak dikkatli bir bakış, tam da olayların bol olduğu bu kitabın, asıl amacın tarihi bilgi vermek olmadığını gösterdiğini tespit edecektir. Zira şu bir gerçektir ki, kitabın kapsadığı zaman dilimi kırk yıl olmasına karşın, bunun içinde bize anlatılanlar sadece bu kırk yılın ikinci ve son yıllarında meydana gelen olaylardır. Tora bize Bene-Yisrael'in kültürünü, yaşam biçimini, karşılaştığı günlük sorunları ve bunları nasıl çözdüğünü anlatmakta değildir.

Bamidbar kitabının amacı, Tora'nın genel amacıyla aynıdır. Bu kitap, olayların anlatımıyla bazı mitsvaları iç içe vermektedir. Anlatım içeren kısımlar da Tora'nın mitsvalarını anlamamız için birer arka plan görevi görmektedir. Kanunlarla bire bir bağlantılı görünmeyen olaylar ise, Bene-Yisrael'in, Erets-Yisrael'i miras almadan önce çölde yaşadıkları tecrübeleri ve yaptıkları hataları açıklamakta, bizler için önemli yaşam dersleri içermektedir. Bu olaylar, yüzeysel değil, derinlemesine incelendiği takdirde, insan psikolojisi, maneviyatta yükseliş ve düşüş ve daha birçok konuda temel nitelikte dersler için mükemmel birer kaynaktır. Kitap içindeki açıklamalarımızda bu konulara değinmeye çalışacağız.

Yine de bu kitaptaki olaylara bakıldığı zaman, sorulmaması mümkün olmayan bir soru ortaya çıkmaktadır. Yüzeysel bağlamda Bamidbar kitabı, Bene-Yisrael'i yerden yere vuran birçok olayı içermektedir. Sürekli mucizelere tanık olan bir halkın şikâyetleri, isyanları, Tanrı'ya gösterdiği güvensizlik, herhalde bu kitapta tanımlanandan daha sert ve eleştirel bir dille tanımlanamaz. Acaba Tanrı'ya bizzat şahit olmuş Bene-Yisrael, O'nun Sesi'ni duymuş Bene-Yisrael, Tanrı'nın Mısır'a yaptıklarını gözleriyle görmüş olan Bene-Yisrael, her gün yiyeceği gökten gelen Bene-Yisrael, bu kitapta okuduğumuz Bene-Yisrael ile aynı halk

olabilir mi? “**Dor Dea** – [Tanrı Hakkında Kesin] Bilgi Nesli” olarak adlandırılan bu nesil, nasıl olmuş da, en büyük manevi yüksekliklerden, bu şekilde düşebilmiştir?

Burada durup biraz nefes almamız gerekmektedir... Belki, *Talmud*’dan birkaç anekdot aktarmak yerinde olacaktır [Doğrudan çeviri şeklinde değil, Rav Amihay Gordin’den alıntı yaparak biraz daha hikâye diliyle aktarıyoruz]:

[Babil *Talmudu*’nu derleyenlerde] Rav Aşe bitirmek üzereydi. “Ünitenin sonuna yaklaşıyoruz” diye fısıldaştılar öğrencileri aralarında. “Herhalde yarın son ders olacak. Acaba Rav, bitiş dersinde neye odaklanacak?”

“Gelecek derste dostlarımızdan bahsedeceğiz” diye kükredi Rav Aşe’nin sesi. “Dostlarımız” derken kimi kastettiğinden ise bahsetmedi. “Acaba kimi kastetti?” diye düşündü öğrencilerden biri. “Şu ‘dostlarımız’ kim ve onlardan öğrenecek neyimiz var?” diye kendi kendisine söylenirken onu duyan, arkasındaki daha tecrübeli bir öğrenci düşüncelerini böldü. “Üç kral kastediyor” dedi. “Yarovam, Ahav ve Menäşe – Gelecek Dünya’da payları olmayan üç kötü Yahudi kral.”

Talmud, o gece kral Menäşe’nin, Rav Aşe’nin rüyasına girdiğini aktarır. “Ben ne senin ne de babanın arkadaşımı!” diye çıktı Menäşe ve ekledi: “Madem sen Hahamsın, söyle bakalım *Amotsi* berahası ekmeğin hangi kısmına söylenir?” Rav Aşe şaşkına dönmüştü. Hemen cevap verdi: “Bilmiyorum.” Kral Menäşe köpürdü: “Berahanın hangi kısma söylenmesi gerektiğini bilmiyorsun ve benden ‘dostun’ diye mi bahsediyorsun!”

Rav Aşe, kendi onurunun zedelenmesinden hiç alınmadı. Onu düşündüren bambaşka bir soru vardı: “Haklısın kral Menäşe” dedi. “Ama madem bana soruyorsun, bari cevabı da ver. Sahi, beraha ekmeğin hangi kısmı için söylenir?” Kral isteğe razı oldu: “İlk pişen kısma” diye cevap verdi.

Bu aşamada Rav Aşe artık kendini tutamadı. “Söyle bana” dedi kral Menäşe’ye. “Madem bu kadar bilge kişilerdiniz, nasıl o putperestlik saçmalığına bulaşabildiniz? Bulaşmak değil, battınız! Bu nasıl mümkün olur?!” Kral Menäşe, sessiz kalma hakkını kullanmadı. Razı olup bu soruya da cevap verdi: “Senin, o zamanlar mevcut olan dürtüleri anlayan bile mümkün değil. Eğer benim çağında yaşamış olsaydın, cüppenin eteklerini kaldırıp koşa koşa puta tapmaya giderdin!” (*Talmud* – *Sanedrin* 102’den uyarla narak).

Rav Aşe hakkındaki bu olay, Tora ve *Tanah*’ın geri kalanını öğrenirken takınmamız gereken tavır hakkında önemli bir ders içermektedir. *Tanah*’taki insanları, hatta bütün bir nesli eleştirebilir, yaptıklarını enine boyuna tartışabiliriz – tek bir şartla: bunu uzaktan ve ağırbaşlı bir çekinceyle yapmamız gerekir. Rav Aşe, Menäşe hakkında “Gelecek Dünya’da payı olmayan kötü bir insan, bir *raşa*” tanımını kullanmıştır; ancak yine de bu konuda Menäşe’nin kendisine hiçbir tepki göstermediğini görmekteyiz. Rav Aşe’ye yönelik eleştiri, Menäşe hakkında “dostumuz” ya da “akranımız” tanımını kullanmasıydı. *Tanah*’taki şahsiyetler hakkında öğrenime geçmeden önce, onlarla aynı düzeyde olmadığımızı, onlarla “dost ve akran” olmadığımızı bilmemiz ve araya mesafeyi koymamız gerekir.

Tanah’ta ismi geçen kişilerin hepsi, birer melek değil, etten kemikten insanlardı.

Dolayısıyla her birinin zayıf yanları da vardı. *Tanah*'ın kahramanları ve onların zaafı hakkında inceleme yapmak yanlış bir şey değildir. Aksine, Tora ve peygamberler tüm bunları, tam da bu amaçla yazıya dökmüşlerdir – okumamız, nerede hata yaptıklarını görmemiz ve bu konuda ders almamız için.

Mısır'dan çıkan, Tanrı'ya tanık olma mertebesine erişen nesil, neden mi hatalar, hatta ölümcül hatalar yapmıştır? İnsan oldukları için. İbn Ezra'nın, Kızıldeniz öncesinde paniğe kapılan halk hakkında söylediği gibi, köle olarak doğmuş, köle olarak yaşamış bir neslin, birkaç gün içinde, daha kısa bir süre önce kendilerini kırbaça, sözle, dehşetle, cinayetle aşağılayan efendilerine karşı kahraman savaşçılar kesilmelerini bekleyemeyiz. Ve bu fiziksel güç düzeyinde doğruysa, manevi psikoloji düzeyinde çok daha doğrudur. Hahamlarımız, Bene-Yisrael'in, Mısır'dayken, oradaki berbat kültürün yok edici etkisiyle Kırk Dokuz *Tuma* Kapısı'nı geçtiklerini, ellinci kapıyı geçmek ve tamamen yok olmak üzereyken Tanrı tarafından kurtarıldıklarını öğretirler. Tora'yı almak için sadece elli günlük bir rehabilitasyon süreci geçirip, Tora'yı almaları, daha çok kısa bir süre önce tüm ümitleri sönmek üzere olan bu nesil için belki müthiş bir rüya gibi olmuştur. Özellikle Tanrı'nın Sesi'ni duydukları Sinay'daki muhteşem ışık ve ses gösterileri onları şüphesiz eşsiz bir vecde ulaştırmıştır. Ama bu, o gün için doğrudur. Ertesi gün, hava pırl pırlıdır, artık ne şimşek, ne gök gürültüsü vardır, ne de Tanrı'nın Sesi. Evet, artık Mısırlılar yoktur. Evet, her gün yiyecek ve su yanlarında hazırdır. Evet, onur bulutları onlara konfor sağlamakta, geceleri ateş sütununun ışığıyla aydınlanmaktadır. Fakat tüm bunlar onların geçmişini silmekte midir? İnsani zaaflarını, ihtiyaçlarını ve doğal endişelerini tamamen ortadan kaldırabilmekte midir? Elbette hayır.

Maneviyatta bir kural vardır: Büyük sıçrayışlar, büyük düşümlere, hatta çakılmaya neden olur. Maneviyatta yükselmek isteyen kişi, bunu basamaklar halinde, sindirerek yapmak durumundadır. Altın Buzağı olayı bunun ilk örneğidir. Ama tek değildir. Bu olay sonrasında halk, dersi acılı yoldan almıştır. Daha birçok konuda gelişme göstermesi gerekecektir ve bu hiç kolay değildir. Sinay'da Tanrı'ya bağlılıklarını ilan edip, *Mişkan* için büyük fedakârlıklar gösterdikten sonra artık her şey yerli yerine oturmuş görünmektedir. Ama işte bir gün, Tanrı, Moşe'ye "Artık bu dağda oturduğunuz yeter" demiştir (Devarim 1:6-7). "Sizi Mısır'dan burada kalmanız için çıkarmadım. Hakkında atalarınıza yemin ettiğim bir Ülke var. Gidin, savaşın, orayı fethedin, orayı ekin, binalar inşa edin, geliştirin, size verdiğim Tora'yı en iyi orada uygulayabilirsiniz."

Her şey tıkırında giderken birden yüzleşmeleri gereken bir takım zorlukların söz konusu olduğunu görmüşlerdir. Bu, onlarda Mısır "özleminin" tutuşması için yeterlidir. Bamidbar kitabı boyunca tüm şikâyet ve isyanlarda ortak yan, "Mısır'da böyle dertlerimiz yoktu" tezidir. "Belki orada çok büyük lüks içinde yaşamıyorduk; ama en azından vermemiz gereken kararlar yoktu. Uymamız gereken mitsvalar yoktu. Girmemiz gereken mücadeleler yoktu. Dayak yiyorduk, sinmiştik, kinliğimiz yoktu – ama bari ekmeğimiz garantiydi..." ve daha birçok söz. Nehirde boğulan çocuklar bir anda unutulmuştur.

Onlar Mısır'dan çıkmışlardır; ama Mısır hâlâ onların içindedir. Casusların getirdikleri rapor, duruma noktayı koyar. Halk tüm zaafını boş yere ağlayarak sergiler. Erets-Yisrael'e girmek istememektedirler. Tanrı da onlara istediklerini verir: "İstemiyorsunuz... Öyleyse orayı görmeyeceksiniz; çocuklarınız görecektir, orayı onlar miras alacak."

Tüm bunlar, Mısır'dan çıkan neslin yüksek manevi düzeylere eriştikleri gerçeğiyle çatışmakta değildir. Hatta belki de Hahamlarımız'ın öğrettikleri “Bir kişi ne kadar büyüke, Kötü Dürtüsü de o kadar kuvvetlidir” prensibinin en kuvvetli örneğidir bu nesil. Kırk yıllık bir süreçte meydana gelen olayların sınırlı sayıda olduğunu akılda tutmak gerekir. Böyle bir sürede, böylesi kalabalık bir halkın, [ne kadar mucizevi yardım olsa, yine de] çöl ortamında sadece birkaç kez hataya düşmesi – bu hataların bazıları ne kadar hayati olsa da – o neslin yüksek düzeyinin bir “göstergesidir” [ve günahların bazılarının, halkın sadece küçük bir kısmıyla sınırlı kaldığını da söylemek gerekir]. Ama belki de en iyi “kanıt”, Tanrı'nın bu nesil hakkında Peygamber Yirmeyau aracılığıyla aktardığı şu sözleridir: “Gençliğindeki sadakatini, gelinlik günlerindeki sevgini – çölde; ekilmemiş topraklarda arkamdan gelişini – senin adına hatırladım. Yisrael, Tanrı için kutsaldır!” (Yirmeyau 2:2-3).

Tam Nesnellik

Kitapta anlatılan olaylara baktığımızda bir nokta gözden kaçmayacaktır. Kitap boyunca, “Tanrı'nın Sözü'ne göre kamp kurup Tanrı'nın Sözü'ne göre yola çıktıkları”ndan başka, Bene-Yisrael hakkında olumlu hiçbir şey görülmemektedir. Kitap Bene-Yisrael'e karşı eleştiri için mükemmel bir kaynaktır. Hatta çağdaş bir Haham'ın söylediği gibi, “Bu kitabın telif sahibinin Tanrı olduğunu bilmeseydim, mutlaka yazarın bir antisemit olduğu sonucu na varırdım!”

Biraz düşünersek, abartı gibi görünen bu deyiş, tamamen yersiz değildir. Bamidbar kitabında, sadece üç gün içinde şikâyeteye başlayan, gördüğü ceza henüz tazeyken et yeme arzusuyla tutuşan, Tanrı'nın Sözü'ne güvenmeyip Erets-Yisrael'e casuslar gönderilmesinde ısrar eden, onların raporu sonucunda Mısır'a dönmek isteyen bir halktan bahsedilmektedir. Nereden bakılırsa bakılsın, okuyucunun gözünde bu halk yerden yere vurulmaktadır. Biraz daha üstü kapalı, biraz daha sempatik şeyler yazılamaz mıydı? Bunların hepsini tek tek söylemek mi gerekirdi? Bu halkın hiç mi iyi yanı yoktu? Neden bu yanlar ön plana çıkarılıp, olumsuzluklardan hiç bahsetmemek ya da sadece şöyle bir değinmek tercih edilmemiştir?

Şu bir gerçektir ki, dünyada bir ulus kendi tarihini yazıyorsa, mutlaka bunu özellikle olumlu yönleriyle dile getirmeyi tercih eder. Yok eğer tarihinde göz ardı edilemeyecek, reddedilemeyecek olumsuz bir yan varsa, bu kez o olumsuzluğu oluşturan kişileri kendisinden saymaz, ya hain ilan eder ya da aradaki tüm bağı reddederek onun bir devamı olmadığını önemle vurgular.

Benzer şekilde yeryüzündeki inançların neredeyse tümü, kurucuları hakkında kusursuz ve insanüstü portreler çizer. Bu kişilerin eleştirilmesi diye bir şey söz konusu değildir; zira eleştirilecek bir şey yoktur. İnsanüstü oldukları için zaafı yoktur, hataya düşmezler, her zaman haklıdırlar ve hiçbir zaman yanılmazlar.

Bu konuda tek bir ulus, tek bir inanç istisnadır: Yahudiler ve Yahudilik. Tora'da ve Tanah'ta süper kahramanlar bulmak mümkün değildir. Herkes hataya düşebilir – ve düşmüştür de. Elbette herkes kendi düzeyinde düşmüştür – ama düşmüştür. Tora, Moşe Rabenu'yu bile sertçe eleştirmektedir. Tanah'ta eleştirden kaçabilmiş tek bir büyük Yahudi yoktur.

Neden? *Tanah* neden Yahudiler'e karşı bu kadar acımasızdır?

Cevap basittir. Yahudiler insanüstü varlıklar olmadıklarına göre, kendi tarihlerini kendileri yazmış olsalar, kendi inançlarını kendileri oluşturmuş olsalar, elbette diğer örneklerden hiçbir farkları olmayacak, kitapları süper kahramanlar içerecek, tarihlerinde eleştirilecek hiçbir şey olmayacaktı. Ama böyle değildir. Çünkü bu kitabı onlar yazmamıştır; peygamberlerin sert azarlamalarını onlar kaleme almamıştır. Bir ulusun eksilerini, ancak o ulus hakkında tamamen objektif olan bir Yazar bu kadar açık bir dille ortaya koyabilir: Tanrı.

Yahudiler'i "Tora'yı değiştirmiş olmakla" suçlayanlar olmuştur. Bu garip bir suçlamadır; zira Tanrısalsı bir şeyi değiştirmek mümkün değildir. Ama mümkün olsaydı bile, değişmiş bir kitap nasıl olurdu? Kendisini ve tarihini eleştiren bir metin mi tercih edilirdi? Elbette hayır! Yazmışken, Bene-Yisrael hakkında güzel ve olumlu şeylerden bahsetmek daha mantıklı olurdu. İsyan ve şikâyetlerin üstüne bir çizik atıp, yepyeni, destansı bir tarih oluşturulurdu. Ama böyle olmadığını görüyoruz. Zira Tora'nın tek ve değişmez bir Yazarı vardır. Her şeyi eksileri ve artılarıyla gören, zaten iyi bir şey olan artıların üzerinde çok durmayıp, değişmesi ve düzelmesi gereken eksileri ön plana çıkaran objektif, kimseye ayrıcalık tanımayan, eleştirirken sözünü sakınmayan bir Yazar'dır Tanrı. İşte bu yüzden Tora'da "büyük insanlar" vardır; ama her yönüyle mükemmel kahramanlar yoktur.

O zaman akla bir soru gelecektir. Madem kimse hatasız değil, "büyük insanları" "büyük" yapan nedir? Bunun cevabını, Kral Şelomo, Mişle kitabında vermektedir: "**Ki Şeva Yipol Tsadik, Vakam – Çünkü Yedi Kez Düşer Tsadik, Ve Kalkar**" (Mişle 24:16). Bir insanı tsadik ve büyük insan yapan şey hiç düşmemesi değildir – zira böyle bir şey mümkün değildir. Onu büyük yapan, çok kez düşse bile, düştüğünde kalkmayı, yükselmeyi bilmesidir.

İnsan hayatı sürekli yükselen bir grafik değildir. Her gün, her saat, her saniye, insan sınavdan geçmektedir. Sınavların büyüklüğü kişiye göre değişiklik gösterir. Fakir bir kişinin sınavıyla, zengin bir kişinin sınavı aynı değildir. Bunun gibi her insan kendi düzeyine göre sınava tabi tutulur. Sınavların amacı onu daha iyi biri haline getirmektir. Bazen başarılı olmayabilir. Hataya düşebilir. Hatta beklemediği kadar büyük bir düşüş yaşayabilir. Eğer o düşüşten toparlanmayı başarıyor ve tekrar yükselmeye, Tanrı'ya daha çok bağlanmaya, daha çok mitsvayı aktif olarak yerine getirmeye başlıyorsa, yaptığı hatayı olumlu bir ders vesilesi olarak görüp, yükseklere ulaşmak için bir sıçrama tahtası haline getirebiliyorsa – işte o kişi büyük bir insan olabilir. *Tanah*'ta çok büyük kişilerin sınavlarında başarısız olabildiklerini görüyoruz. Bunlardan, kral Menşe gibi bazıları, bu başarısızlıktan toparlanmaktan ümidi keserek günaha gittikçe daha da büyük bir hızla batmıştır. Ama belki de en büyük örneği kral David olan başkaları ise, hatalarını görüp, kabullenip, samimi bir *teşuva* yapmışlar ve isimlerini Yahudi tarihine "büyük insanlar" olarak yazdırmışlardır.

Mısır'dan çıkan nesil, gerçekten büyük ve kutsal insanlardır. Ancak birer insandırlar. Hem de çok zorlu bir geçmişten gelen insanlardırlar. Aralarında bazıları büyük günahlar işleyip ortadan kalkmıştır; ama neslin ezici çoğunluğu, Altın Buzağı olayında pasif kalmakla işlenen günah sonrasında eşsiz bir *teşuva* yapmıştır. Çöl yolculuğunda da bu neslin "tümü" tarafından işlenen tek bir günah vardır: Casuslar günahı. Ama bu günah da, onların zorlu geçmişinin akislerinin bir sonucudur. Bu olay sonrasında da kesin *teşuva* yapmışlardır –

ancak bu, onların Erets-Yisrael'e girmeleri için yeterli değildir; zira o nesil, kendi ülkesinde bağımsız bir şekilde yaşayabilecek niteliğe sahip olmadığını, olamayacağını göstermiştir. Basitçe, Erets-Yisrael'e girmeye uygun değildirler. Fakat şüphesiz, bizim kendilerini “akranlarımız” olarak göremeyeceğimiz kadar büyük insanlardır.

Bize düşen görev, kendimize *Tanah*'taki büyük insanların büyüklüklerini, düşseler bile kalkma yeteneklerini örnek almaktır. Zira onların düşüşlerinden bahsedilmesinin tek verimli amacı budur.

Teşekkürler...

Önceki ciltlerde görev alan tüm ekip, bu kitapta da aynı şekilde çalıştı.

Kitabın sponsorluğunu gerçekleştiren **Tora Grubu**'na...

Kapak tasarımını yapan **Jojo Kamhi**'ye...

Sayfa düzenini gerçekleştiren **Yavuz Osman Yılmaz** ve **Tülay Yazan**'a...

İngilizce kaynaklardan yaptığımız alıntıları çeviren **Diana Yanni** ve **Selin Saylağ**'a...

Kitabın hukuki değerlendirmesini yapıp, ayrıca birçok konuda görüşlerini belirtip kitaba ve şahsıma da katkıda bulunan **Av. Nedim Karako**'ya...

Tecrübesiyle çeşitli noktaların aydınlanmasını sağlayan **Rav İzak Alaluf**'a...

Çalışmaya destek olup nezaret eden ve kontrolü yapan saygıdeğer **Bet-Din üyelerine**...

Kitapla ilgili her soruyu, bazen büyük vakit ayırıp kitaplar karıştırarak yanıtlayan, çalışmayı yakından takip ve kontrol eden saygıdeğer Rav'ım, **Rabi Eliyau Koen**'e...

Kitapla ilgili, mali trafikten, ekip üyeleri arasındaki bağlantıları kurmaya ve hatta tashihe kadar akla gelecek her konuyla yakından ilgilenen **Ester-Albert Asa** çiftine...

Tüm çalışma boyunca yanımda olup, büyük özveride bulunan sevgili eşim **Pessia** ve mutluluk kaynağımız kızımız **Oriya**'ya...

Başta saygıdeğer ebeveynim **Estreya-Hayim Farsi** olmak üzere, beni şekillendiren, bugünlere ulaştıran tüm büyüklerime ve tüm geniş aileme...

... teşekkür etmek boynumun borcudur. Bu kitaptan yararlanacak her kişinin öğreneceği Tora'da, Tanrı'ya yaklaşım kenetlenmesinde, kimliğini tanımasında, değerlerini bilmesinde, Yahudilik'in kişisel değil toplumsal, tarihin tümüne yayılan bir zincir olduğunu kavrayıp hayatını bu bilinçle düzenlemesinde, kararlarını bu bilinçle vermesinde, ailesini bu bilinçle kurup, çocuklarını bu bilinçle yetiştirmesinde hepinizin çok önemli bir payı olacaktır.

Bu kitabın hazırlanması, ikinci kızımın dünyaya gelme hazırlıklarıyla paralel gelişti ve anlaşılan birlikte doğmaya karar verdiler. Sevgili kızım Teila Aliza baskıya girmeye ramak kala dünyaya geldin ve bizi mutluluğa boğdun. Tanrı'dan sana sağlıklı, uzun ve verimli bir ömür vermesini diliyorum. Daima yüksel, beraberindekileri de yükselt. Mutlu ol ve mutlu et. Senden hep gurur ve memnuniyet duyalım. Bu kitaptaki payımı sana adıyorum.

**Odeha Aşem Elokay Behol Levavi, Vaahabeda Şimha Leolam
Ki Hasdeha Gadol Alay...**

*Sana Tüm Kalbimle Şükranlarımı Sunacağım ey Tanrım Aşem, ve İsmi'n'i Ebediyen
Onurlandıracağım. Çünkü Şefkatın Büyüktür Üstümde...*

Sevgili Tanrım. Bize sağladığın yaşam, sağlık, geçim, kısacası her şeyin içinde, Tora çalışmamızın dördüncü kitabını da tamamlama mutluluğunu bahsettin. Şabat sabahları duada okuduğumuz gibi: “Ağzımız deniz[in suyla dolu olduğu] kadar şarkıyla, dilimiz [denizin] sayısız dalgası gibi neşeli şarkılarla, dudaklarımız gökkubbenin sonsuz genişliği kadar methiyeyle dolu olsa, gözlerimiz güneş ve ay kadar ışık verse, ellerimiz göklerin kartalları[nın kanatları] gibi açık, ayaklarımız ceylanlar[ınkiler] gibi hafif olsa bile; yine de biz ve geçmişte atalarımız için, bin – binlerce bin ve onbinlerce onbin kez yaptığın iyilikler, mucizeler ve harikalardan biri için bile Sana yeteri kadar teşekkür edemeyiz Tanrımız Aşem ve İsmi'n'i mübarek kılmakta yetersiz kalırız Kralımız.” Sana teşekkür edebilecek sözler, bir insanın sözlüğünde mevcut değildir. Yine de bu naçiz şükran duygularımı kabul et.

Kurtuluş'u ve Maşiah'ın gelişini yaklaştı, böylece kendimiz, ailemiz, toplumumuz, ülkemiz ve dünyamız için kesin bir sevgi ve barış ortamı sağla. Sana layık olabilmemiz için bize yardımcı ol. Hepimizi sağlık, huzur ve barışla mübarek kıl... Amen.

Moşe Farsi

12 İyar 5767
Omer'in 27. günü
30 Nisan 2007

Perek 6

37. Nazir	101
38. Koenler'in Berahaları	117
39. Maddi Bereket ve Koruma	119
40. Manevi Bereket	121
41. Merhamet ve Barış	123
42. Tasdik	123

Perek 7

43. Başkanların Korbanları	125
44. İlk Gün: Yeuda	131
45. İkinci Gün: Yisahar	137
46. Üçüncü Gün: Zevulun	139
47. Dördüncü Gün: Reuven	141
48. Beşinci Gün: Şimon	141
49. Altıncı Gün: Gad	141
50. Yedinci Gün: Efrayim	143
51. Sekizinci Gün: Menäşe	143
52. Dokuzuncu Gün: Binyamin	145
53. Onuncu Gün: Dan	145
54. On Birinci Gün: Aşer	147
55. On İkinci Gün: Naftali	147
56. Mizbeah'ın Hizmete Açılışı	149

Perek 8**Beaaloteha**

57. Menora'nın Yakuluşu	153
58. Leviler'in Atanması	157
59. Leviler'in Hizmet Dönemleri	163

Perek 9

60. Çölde Pesah ve Pesah Şeni	165
61. Pesah-korbanının Telafisi	169
62. Yolculuk İçin İlahi İşaretler	175

Perek 10

63. Borazanlar	177
64. Bene-Yisrael Sinay'dan Ayrılıyor	183
65. Hovav	187
66. Aron'un Yolculuğu	193

Perek 11

67. Şikâyetler	195
68. Et Sözü	205
69. Sülinler	213

Perek 12

70. Miryam ve Aaron'un Eleştirisi	219
71. Miryam'ın Cezası	223
72. Miryam Karantina Altına Alınıyor	231

İçindekiler

Perek 1

Bamidbar

1. Sayım	3
2. Reuven	13
3. Şimon	13
4. Gad	15
5. Yeuda	15
6. Yisahar	15
7. Zevulun	15
8. Efrayim	15
9. Menase	15
10. Binyamin	15
11. Dan	15
12. Aşer	17
13. Naftali	17
14. Yekun	17
15. Leviler	17

Perek 2

16. Doğudaki Kamp: Yeuda	23
17. Güneydeki Kamp: Reuven	27
18. Mişkan	29
19. Batıdaki Kamp: Efrayim	29
20. Kuzeydeki Kamp: Dan	31
21. Kampın Tümü	33

Perek 3

22. Aaron'un Soyusu	33
23. Leviler'in Konumu	37
24. Leviler, Behorların Yerini Alıyor	39
25. Leviler'in Sayımı: Gereşon Ailesi	41
26. Keat ve Merari Aileleri	45
27. Behorların Sayımı	51
28. Leviler'le Behorların Değişimi	51

Perek 4

29. Keat Ailelerinin Görevleri	53
30. Keatiler İçin Önlemler	61

Naso

31. Gereşon Ailelerinin Görevleri	65
32. Merari Ailelerinin Görevleri; Keatiler'in Sayımı	67
33. Gereşuniler ve Merariler'in Sayımı	69

Perek 5

34. Kampın Kutsal Tutulması	71
35. Hırsızlık Tazminatı ve Koenler'e Bazı Bağışlar	75
36. Sota	81

Perek 22

Balak

106. Balak ve Bilam	447
---------------------	-----

Perek 23

Perek 24

Perek 25

107. Yisrael, Moav'la Günah işliyor	507
-------------------------------------	-----

Pinehas

108. Pinehas'ın Ödülü	517
-----------------------	-----

109. Midyan'a Saldırı Emri	521
----------------------------	-----

Perek 26

110. Yeni Nüfus Sayımı; Reuven	523
--------------------------------	-----

111. Şimon	531
------------	-----

112. Gad	531
----------	-----

113. Yeuda	531
------------	-----

114. Yisahar	533
--------------	-----

115. Zevulun	533
--------------	-----

116. Menaşe	533
-------------	-----

117. Efrayim	535
--------------	-----

118. Binyamin	535
---------------	-----

119. Dan	537
----------	-----

120. Aşer	537
-----------	-----

121. Naftali	539
--------------	-----

122. Ülke'nin Paylaşımı	539
-------------------------	-----

123. Leviler'in Sayımı	543
------------------------	-----

Perek 27

124. Tselofhad'ın Kızları	547
---------------------------	-----

125. Kızların Miras Hakkı	553
---------------------------	-----

126. Moşe'ye Ölüme Hazırlanması Emrediliyor	557
---	-----

127. Yeoşua Moşe'nin Halefi Olarak Seçiliyor	559
--	-----

Perek 28

128. Tamid-korbanı	565
--------------------	-----

129. Şabat İçin Musaf-korbanı	569
-------------------------------	-----

130. Roş Hodeş İçin Musaf-korbanı	571
-----------------------------------	-----

131. Pesah Korbanları	573
-----------------------	-----

132. Şavuot İçin Musaf-korbanı	577
--------------------------------	-----

Perek 29

133. Roş-Aşana İçin Musaf-korbanı	577
-----------------------------------	-----

134. Yom Kipur İçin Musaf-korbanı	581
-----------------------------------	-----

135. Sukot Korbanları: İlk Gün	581
--------------------------------	-----

136. Sukot'un İkinci Günü	583
---------------------------	-----

137. Sukot'un Üçüncü Günü	583
---------------------------	-----

138. Sukot'un Dördüncü Günü	585
-----------------------------	-----

139. Sukot'un Beşinci Günü	585
----------------------------	-----

140. Sukot'un Altıncı Günü	585
----------------------------	-----

Perek 13**Selah Leha**

73. Erets-Yisrael'i Keşif Görevi	235
--	-----

Perek 14

74. Halkı İmha Tehdidi	265
75. Kırk Yıllık Göçebelik Cezası	273

Perek 15

76. Korbanlara Eşlik Eden Minhalar	281
77. Hala	289
78. Kasıtsız Toplumsal Putperestliğin Affı İçin Korban	293
79. Kasıtsız Bireysel Putperestliğin Affı İçin Korban	297
80. Odun Toplayan Adam	301
81. Şabat İhlalinin Cezası	303
82. Tsitsit	303

Perek 16**Korah**

83. Korah'ın İsyanı	313
84. Moşe, Yisrael İçin Araya Giriyor	329
85. Korah'ın Cezası	331

Perek 17

86. Tütsü Kürekleri	339
87. Korku ve Yakınma	341
88. Aaron Halkı Kurtarıyor	341
89. Asalarla Yapılan Test	345
90. Aaron'un Asası	349
91. Mişkan'dan Korku	349

Perek 18

92. Koenler'in ve Leviler'in Görevleri	351
93. Koenler'e Ait Armağanlar	355
94. Leviler'e Ait Paylar	365
95. Leviler'in Koenler'e Vereceği Paylar	367

Perek 19**Hukat**

96. Para Aduma	373
--------------------------	-----

Perek 20

97. Miryam'ın Ölümü ve Su Sıkıntısı	391
98. Kayadan Su	395
99. Moşe ve Aaron Cezalandırılıyor	399
100. Edom'la Yüzleşme	405
101. Aaron'un Ölümü	409

Perek 21

102. Kenaan İle Yüzleşme	413
103. Yılanlar; Yolculuğun Devamı	417
104. Kıyü Şarkısı	429
105. Sihon ve Og'la Karşılaşma	433

Aftarat Mase	769
Aftarat Erev Roş Hodeş	775
Aftarat Roş Hodeş	779
Aftara Leyom Rişon Şel Şavuot (Şavuot I)	785
Aftara Leyom Şeni Şel Şavuot (Şavuot II)	791
SÖZLÜK	794

	141. Sukot'un Yedinci Günü	585
	142. Şemini Hag Aatseret İçin Musaf-korbanı	587
Perek 30		
<u>Matot</u>		
	143. Bazı Neder Kuralları	591
Perek 31		
	144. Midyan Savaşı	605
	145. Savaş Sonrası Arınma	617
	146. Ganimetten Ayrılan Bağış	621
Perek 32		
	147. Reuven ve Gad Kabilelerinin İsteği	627
	148. Moşe'nin İtirazı	631
	149. Yardım Önerisi	635
	150. Moşe'nin Şartları; Fetihler	637
Perek 33		
<u>Mase</u>		
	151. Çıkış'tan Aaron'un Ölümüne Kadar Seyahatler	649
	152. Son Yolculuklar	657
	153. Ülkenin Fethi	659
Perek 34		
	154. Ülke'nin Sınırları	663
	155. Yeni Liderler	669
Perek 35		
	156. Levi Şehirleri	671
	157. Sığınma Şehirleri	675
Perek 36		
	158. Kabileler Arasında Evlilik	693

ÖZEL PERAŞALAR

Roş-Hodeş Peraşası	701
Şavuot'un İlk Günü Okunan Peraşa	703
Şavuot'un İkinci Günü Okunan Peraşa	711
Taanit Peraşası	719

AFTARALAR

Aftarat Bamidbar	725
Aftarat Naso	731
Aftarat Beaaloteha	735
Aftarat Şelah Leha	739
Aftarat Korah	743
Aftarat Hukat	749
Aftarat Balak	755
Aftarat Pinehas	759
Aftarat Matot	765